

Beleidsplan Kerkmuziek

Kerkmuziek in de Grote Kerk
te Dordrecht

juni 2013

SAMENVATTING

De liturgie die ons viert, heeft een eeuwenoude structuur. Deze structuur is het stramien waarbinnen we de keuze van de muziek voor onze vieringen plaatsen. De liturgie is erop gericht dat het woord, de muziek, het beeld en de handeling elkaar versterken. Kerkmuziek is als zodanig essentieel voor de liturgie: het is loven bij uitstek.

De wijkkerkenraad heeft met dit Beleidsplan in nauwe samenspraak met de kerkmusicus invulling gegeven aan zijn richtinggevende verantwoordelijkheid voor de kerkmuziek.

Als uitgangspunt staat voorop dat kerkmuziek de verkondiging van het Woord ondersteunt en versterkt en doet oplichten binnen het liturgisch eigen van de zondag. Eenheid van liturgie en een hoge kwaliteit van kerkmuziek zijn de ijkpunten voor de keuze van de kerkmuziek die we hoog willen houden. Dit Beleidsplan vertaalt hoge ijkpunten in een hanteerbaar toetsingskader voor de kerkmuziek. Primair met het oog op de aanstaande introductie van het nieuwe Liedboek. En vervolgens met het oog op de verdere toekomst.

Voorts vertolkt het Beleidsplan concrete ambities welke in de komende jaren, in overeenstemming met de mogelijkheden die we hebben, nader zullen worden uitgewerkt. Zo is er de wens om een eigen Grote Kerk Ordinarium tot stand te brengen, om de kerkmuzikale praktijk in onze gemeente als bron van inspiratie voor een breder kerkelijk publiek toegankelijk te maken en om meer en vastere aandacht te hebben voor het kinderlied in de eredienst.

VOORAF

In zijn Beleidsplan 2010-2015 heeft de wijkkerkenraad lijnen voor de toekomst uitgezet. Over de kerkmuziek zegt het Beleidsplan kort en duidelijk: *De verantwoordelijkheid voor de muziek ligt bij de kerkenraad. De kerkenraad delegeert de invulling van de muziek voor de vieringen aan de organist/cantor en de predikant. En voorts: Wij willen open blijven staan voor ontwikkelingen in samenspraak met de organist en andere bij de kerk betrokken musici. In het maken van keuzes met elkaar gaan wij uit van een hoog kwaliteitsniveau.*

De kerkenraad is verantwoordelijk en de organist en predikant verzorgen de invulling van de muziek voor de vieringen. Echter, verantwoordelijkheid zonder verdere visie geeft geen houvast; noch voor de kerkenraad, noch voor de uitvoerend verantwoordelijken. Verantwoordelijkheid vraagt om antwoord. Om antwoorden op de vragen in en van een levende gemeenschap, waarin er, in de woorden van het Beleidsplan 2010-2015, *een voortdurende groei en ontwikkeling, verandering en beweging is, waarin het beweegt en borrelt en bruist, in referentie met de eigen tijd en situatie.*

Welnu, in een tijd waarin verandering aan de orde van de dag is en zal zijn, is het van belang om onze visie achter een gewaardeerde praktijk van kerkmuziek woorden te geven. We doen dat teneinde vast te houden wat ons vast houdt en om onbevangen maar zelfbewust te kunnen omgaan met het nieuwe dat de toekomst ons biedt.

Wij hopen dat dit beleidsplan basis zal bieden om in gezamenlijkheid verder te komen op het gebied van liturgie en kerkmuziek. Bovenal hopen wij dat het eraan zal bijdragen dat wij de lofzang gaande houden.

Kerkenraad Grote Kerk Gemeente

Wijkgemeente 1, Hervormd Dordrecht

INHOUD

SAMENVATTING.....	2
VOORAF	3
INHOUD	4
INLEIDING	5
DE GROTE KERKGEMEENTE.....	5
HET NIEUWE LIEDBOEK.....	5
HOOFDSTUK I.....	6
DE BEGRIPPEN EN HUN PLAATS	6
<i>Essentie van kerkmuziek.....</i>	6
<i>Gemeente .....</i>	6
HOOFDSTUK II.....	8
EREDIENST EN LITURGIE.....	8
<i>Begripsafbakening.....</i>	8
<i>Viering en liturgie .....</i>	8
<i>Viering en kerkmuziek .....</i>	8
<i>Een goed gemeentelied: toetsingskader voor kwaliteit van gemeenteliederen.....</i>	9
<i>Vindplaatsen van goede gemeenteliederen .....</i>	9
<i>Het ordinarium, responsies en antifonen .....</i>	10
<i>Overige vocale muziek door de cantorij .....</i>	11
<i>Ruimte en aandacht voor stilte naast muziek .....</i>	11
<i>De Grote Kerk te Dordrecht als voorbeeld en bron van inspiratie .....</i>	12
HOOFDSTUK III.....	13
VORMEN VAN EREDIENST	13
<i>Pluriformiteit in erediensten.....</i>	13
<i>De huidige praktijk .....</i>	13
<i>Vaststelling bijzondere diensten.....</i>	13
<i>Liturgisch uitgangspunt.....</i>	14
HOOFDSTUK IV.....	15
MUZIEK EN KINDEREN IN DE EREDIENST	15
<i>De kindercantorij.....</i>	15
<i>Het begin .....</i>	15
<i>Het kinderlied in de eredienst.....</i>	15
HOOFDSTUK V.....	16
VOORZIENINGEN TEN BEHOEVE VAN DE KERKMUZIEK.....	16

INLEIDING

De Grote Kerkgemeente

In onze protestantse traditie betekent het vieren van de liturgie: meedoen. Betrokken op de kerkmuziek betekent dat: ook zingend gemeente-zijn. In muziek komt veel eigenheid en bezieling mee die het gemeente-zijn voedt en mensen samenbindt.

In onze diensten is de gemeente actief betrokken bij en in de liturgie; in gemeentezang, responsies en meer. Voorts wordt aan de diensten met regelmaat medewerking verleend door Sura Cantat. Deze damescantorij zingt over het algemeen tijdens de diensten van Schrift en Tafel, maar ook bij het instuderen van nieuwe liederen en af en toe op feestdagen. Daarnaast wordt medewerking verleend door de Thuredrecht Cantorij. Deze cantorij zingt in 7 diensten per jaar, waaronder tenminste 1 feestdag, 1 ochtenddienst en in de avondwake op Goede Vrijdag¹.

Kerkmuziek heeft, kortom, een wezenlijke, eigen plaats in de liturgie van de vieringen en in de liturgie van ons gemeentelijk leven.

Het Nieuwe Liedboek

Op zondag 26 mei 2013, zondag Trinitatis, werd het Nieuwe Liedboek in de Protestantse Kerken in Nederland officieel in gebruik genomen. De volgende vragen dienen zich aan: hoe introduceren we het Nieuwe Liedboek in de Grote Kerk Gemeente en hoe gaan we er mee om? Wie bepaalt de keuze van liederen? Hoe leren we als gemeente (nieuwe liederen) zingen? Actuele vragen, waarbij predikant, kerkmusicus, cantrix, kerkenraad en gemeente nauw betrokken zijn. Dit beleidsplan geeft richting en antwoorden. Werkplannen vertalen deze in een aanpak.

Het effectueren van de in dit beleidsplan ten aanzien van het Nieuwe Liedboek gemaakte keuzes, geschiedt onder supervisie van de kerkmusicus en de predikant. Koorzang, zoals door beide cantorijen en projectmatige cantorijen (bv. een kindercantorij), vervult in onze diensten een vooraanstaande rol. Genoemde zanggroepen vervullen een ondersteunende taak bij de introductie van het Nieuwe Liedboek.

---

¹ Met de Thuredrecht Cantorij zijn begin 2013 afspraken gemaakt t.a.v. de bijdrage aan vieringen. Deze afspraken worden elke twee jaar herijkt.

HOOFDSTUK I

De begrippen en hun plaats

Essentie van kerkmuziek

Muziek is niet weg te denken uit de protestantse eredienst, van eenstemmige gemeentezang tot veelstemmige koormuziek, van een enkel begeleidend instrument tot een grote groep instrumentalisten. God loven op verhoogde toon (gezongen) en met instrumenten (gespeeld) wordt sinds Bijbelse tijden ervaren als loven bij uitstek.

'De nakomelingen van Asaf, Heman en Jedutun werden door David en de hoofden van de eredienst van de gewone taken vrijgesteld om de lofliederen te zingen onder begeleiding van lieren, harpen en cymbalen (...) De zangers werden door loting in wisseldienst ingedeeld, zonder onderscheid te maken tussen oud en jong, volleeerde zangers en leerlingen'. (1 Kronieken 25: 1 en 8)

Kerkmuziek is essentieel voor de liturgie, die op haar beurt niet kan ontbreken in al het werk van de gemeente. Drie trefwoorden dienen zich hierbij aan: kerkmuziek, liturgie en gemeente. Laten we de gemeente voorop stellen.

Gemeente

Gekomen vanuit verschillende achtergronden, verzameld onder de gewelven van de Grote Kerk, mogen we ten aanzien van de gemeente spreken van pluriforme eenheid.

Gemeenteopbouw is de kern van alle gemeentewerk. Ook de kerkmuziek benaderen we vanuit het perspectief van gemeenteopbouw.

Liturgie

De liturgie, de structuur van de viering, staat vast in die zin dat er altijd dezelfde beweging is van welkom naar afscheid, van 'komen als geroepen' naar 'gaan in vrede'. Kerkmuziek begeleidt deze beweging. We streven naar eenheid van lezing, lied, verkondiging en gebed; van woord en muziek. Die samenhang is er niet vanzelf, ze moet gemaakt worden.

Daarnaast is ook de aandacht voor de persoonlijke beleving van de diverse elementen uit de liturgie van voortdurend belang. Goed gekozen kerkmuziek kan de persoonlijke beleving van ieder gemeentelid, in alle verscheidenheid, verdiepen en versterken.

Kerkmuziek

De lezingen uit de Heilige Schrift, de inhoud van de verkondiging en de dienst der gebeden, behoren - samen met de kerkmuziek die lezing, verkondiging en gebed omraamt - tot de kern (het wezen) van de eredienst.

In de liturgie zijn woord en muziek, beeld en handeling (sacrament) erop gericht elkaar te versterken binnen een duidelijk kader van herkenbare elementen, een duidelijke thematiek, *'zingend en spelende rond het geheim'*.

Kerkmuziek kent geen willekeur, kan ook niet 'zo maar iets leuks' of 'voor elk wat wils' als uitgangspunt hebben. Hoe pluriform de kerkmuziek ook kan en mag zijn, als uitgangspunt staat voorop dat kerkmuziek de verkondiging van het Woord ondersteunt en versterkt en doet oplichten binnen het liturgisch eigen van de zondag (zie verder hoofdstuk 2).

Organisatiestructuur en verantwoordelijkheden

De kerkenraad

a. De in de kerkdiensten te volgen orde wordt vastgesteld door de kerkenraad waarbij gebruik wordt gemaakt van een van de orden van dienst die in het dienstboek van de kerk aangereikt worden². Dit gebeurt met inachtneming van de bijzondere verantwoordelijkheid van de predikant voor de bediening van Woord en sacramenten en van de kerkmusicus voor de kerkmuziek. Samenwerking is daarbij essentieel.

b. De Kerkenraad is verantwoordelijk voor en geeft leiding aan de gemeente. Kerkelijk leidinggeven is bovenal dié nst en wel aan gemeenteleden. Leiding geven vanuit dit uitgangspunt betekent: zorgen dat mensen meegaan, meedoen en meewerken, ook binnen de context van liturgie en kerkmuziek.

Taak en positie van kerkmusici

In onze gemeente is Cor Ardesch aangesteld als organist-kerkmusicus. Catrien Posthumus Meyjes is aangesteld als cantrix. Daarnaast functioneert een tweede organist (André Keijzer) die bij gelegenheden door de organist-kerkmusicus wordt ingeschakeld. Incidenteel wordt een beroep gedaan op andere organisten.

De twee musici dragen zorg voor de kwaliteit van de kerkmuziek. Er is sprake van een collegiale samenwerking, waarin een ieder inbrengt wat hij kan op basis van een kerkmuzikaal beleids- en werkplan. De kerkmuzikale praktijk wordt met regelmaat geëvalueerd. Kerkmusici staan hierin niet los van kerkenraad of predikant. De keuze van de kerkmuziek vindt plaats in nauw overleg tussen kerkmusicus/-musici en predikant. De kerkenraad draagt de eindverantwoordelijkheid voor de gemeente, ook voor de kerkmuziek. Deze eindverantwoordelijkheid houdt onder andere in dat er actief ruimte wordt geboden voor een veelkleurige muzikale vormgeving, instrumentaal en vocaal, binnen de eredienst. Daarbij is dit Beleidsplan leidend en is de organist-kerkmusicus de eerstverantwoordelijke op kerkmuzikaal terrein.

---

² Over de eredienst gaat kerkorde-artikel VII

HOOFDSTUK II

Eredienst en liturgie

Begripsafbakening

De woorden eredienst en liturgie kunnen door elkaar gebruikt worden. Beide slaan op de rituele uiting van ons geloof. We doen dat in kerkdiensten, maar ook in ons persoonlijk bestaan, thuis in kleine kring, op vergaderingen of in het publieke leven. Soms worden beide woorden in een heel brede betekenis gebruikt. Zo kom je de uitdrukking 'de liturgie van het leven' tegen; dat betekent: we willen heel ons bestaan aan God toewijden. Kerkdienst is de samenkomst van een geloofsgemeenschap voor de ontmoeting met elkaar en met God, voor bezinning op en versterking van het geloof, voor dienst aan medemens en samenleving. Viering is een woord dat vooral slaat op de rituele en mystieke kant van een liturgische samenkomst en dat hoeft lang niet altijd een kerkelijke samenkomst te zijn. Orde van dienst is het programma(boekje) van een viering of een kerkdienst.

Viering en liturgie

In de kerk vieren we de bijeenkomst van de gemeente en de ontmoeting met God en met elkaar. We doen dit in een kader dat liturgie wordt genoemd. Dit woord liturgie, van het Griekse woord dat *dienen/dienst* betekent, duidt er op dat het gaat om dienst aan God en aan elkaar. De liturgie zoals we die nu kennen heeft een eeuwenoude structuur, met wortels in de eerste christelijke gemeenten. Deze structuur is het stramien waarbinnen we de keuze van de muziek voor een bepaalde zondag plaatsen.

Viering en kerkmuziek

De liturgie is er op gericht dat het woord, de muziek, het beeld en de handeling elkaar versterken. De liturgie kent een vaste structuur en aan ieder onderdeel kan de kerkmuziek een belangrijke toevoeging zijn, bijvoorbeeld in de vorm van een (door de cantorij of door de gemeente) gezongen Kyrië, Glorie, Credo en Sanctus en een Benedictus of Agnus Dei in klassieke of nieuwe vormen indien de Maaltijd wordt gevierd.

Daarnaast is er ruimte voor kerkmuziek in de vorm van antifonaal en responsoriaal zingen bij intochtspalm en bij gemeenteliederen, in de vorm van een gezongen Evangeliemotet of gezongen gebeden.

Daarbij is, wanneer cantorijen bijdragen, uitgangspunt dat de kerkmuziek liturgisch-functioneel moet zijn en niet louter 'concenterend' of uitsluitend 'repertoire-zingend'.

Kleur van de zondag, de Psalmen

Het karakter, de kleur van de zondag moet duidelijk worden en versterkt worden door de liederen. Zeer bepalend daarbij is de eerste psalm, zoals die door het landelijke leesrooster aangegeven wordt, of een gezang dat als intochtlied de toon zet.

Naast het Geneefse psalter, dat een onmisbaar deel uitmaakt van de protestantse eredienst, kunnen ook andere vormen van psalmzingen gekozen worden, zoals onberijmde psalmzettingen.

Een goed gemeentelied: toetsingskader voor kwaliteit van gemeenteliederen

Voor een van de belangrijkste muzikale kenmerken van een goed gemeentelied moeten we kijken naar de eerste liederen die Luther maakte en het Geneefs psalter. Voor beide geldt: ze kunnen zonder begeleiding gezongen worden.

- Een goed gemeentelied moet zingend zonder verdere begeleiding aan de gemeente onderwezen kunnen worden.
- Een goed gemeentelied heeft alleen begeleiding nodig als een steuntje in de rug voor de gemeente (toonhoogte, tempo, toonsoort), meer niet. Een goed gemeentelied heeft daartoe een 'herkenbare' melodie met een ritme dat goed past op de tekst, een duidelijke structuur, een sterke cadans, bij voorkeur de coupletform en is goed te onthouden.
- Een goed gemeentelied heeft geen moeilijke ritmes die met een grote groep niet correct uit te voeren zijn, geen lange rusten of maten stilte waarbij een dirigent nodig is om de inzet aan te geven en geen melodieën met een te grote omvang.
- Een goed gemeentelied is afgestemd op de specifieke (on)mogelijkheden van het kerkgebouw. De in de Grote Kerk aanwezige akoestiek maakt het orgel tot meest geschikt begeleidingsinstrument.
- Een goed gemeentelied staat primair ten dienste van de liturgie en relateert aan lezingen, verkondiging en gebeden van de betreffende zondag en vermijdt de meer subjectieve, persoonlijke geloofsbeleving.
- Een goed gemeentelied sluit theologisch gezien aan bij de Schriftopvatting en verkondiging in de Grote Kerk.

Vindplaatsen van goede gemeenteliederen

Nederlandse bundels

Het vertrouwde *Liedboek* vormt nog steeds de belangrijkste bron voor de liederen die in de Grote Kerk gezongen worden. Tegelijkertijd moet geconstateerd worden dat op vele geliefde 'oude' melodieën niet zelden gedateerde teksten staan, die door een gelovige van deze tijd nog met moeite of helemaal niet meer gezongen kunnen worden. Ook zijn er helaas diverse, voor de gemeente, minder bruikbare melodieën.

De bundels *Zingend Geloven* (deel I t/m VIII) en *Tussentijds* bevatten tal van nieuwe

liederen, die veelal gerelateerd zijn aan het landelijke leesrooster, het oecumenisch leesrooster 'De Eerste dag'.

In de Grote Kerk wordt in overleg tussen voorganger, kerkmusicus en cantor een selectief gebruik gemaakt van deze bundels. Ook in het recent gepresenteerde nieuwe liedboek zijn er liederen uit deze beide 'proefbundels' opgenomen; een reden te meer om deze liederen nu al veelvuldig in de liturgie op te nemen.

Ook de RK bundels *Gezangen voor Liturgie* (NI), *Zingt Jubilate* (Be) en de Oudkatholieke Gezangbundel (NI) bevatten veel bruikbare liederen.

Lieder uit de wereldkerk

De laatste jaren wordt kerkmuziek uit de verschillende hoeken van de wereld sterk onder de aandacht gebracht. Er zijn uitgaven verschenen met muziek uit bijvoorbeeld Afrikaanse tradities en uit de Iona Community (Schotland).

Al langer bekend zijn de liederen uit Taizé. In het Dienstboek, een proeve (1998) vindt men onder andere kyrië-verzen uit de (Russisch) orthodoxe traditie, gloria-liederen uit Taizé en liederen uit Iona.

In het nieuwe Liedboek zijn liederen uit verschillende landen en continenten opgenomen, uiteraard wel vertaald in het Nederlands.

Het ordinarium, responsies en antifonen

Naast het zingen van Psalmen en liederen participeert de gemeente in de Grote Kerk ook actief op andere plaatsen in de liturgie. Bij de intochtspalm of het drempelgebed kan een antifoon worden gezongen in afwisseling met de cantorij of in afwisseling met een gelezen, onberijmde tekst. Er zijn diverse vormen van Kyrië-respons, waar naar keuze afwisselend gebruik van kan worden gemaakt. De liturgie kent ook de acclamatie na de Evangelielezing en de gezongen respons tijdens de dienst der gebeden. Na de zegenbede zingt de gemeente 'Amen'.

Ook liturgische elementen tijdens de viering van de Maaltijd (tafelgebed, Sanctus en Agnus Dei) worden gezongen.

In de Grote Kerk worden de in het Dienstboek aangereikte Ordinaria (van bijvoorbeeld Frits Mehrrens, Ignace de Sutter, Floris van der Putt en Willem Vogel) gedeeltelijk gebruikt. Zoals reeds genoemd zingt de gemeente diverse losse onderdelen van het ordinarium: Kyrië, Gloria, Credo, Sanctus en Agnus Dei.

De kerkenraad wenst op enig moment te komen tot een 'Grote Kerk-Ordinarium' om de gemeente op actieve en muzikaal samenhangende wijze actief te laten deelnemen aan de vaste bestanddelen van de liturgieviering. Een eigen Grote Kerk-Ordinarium zou dan een belangrijk punt van kerkmuzikale identiteit zijn voor de Grote Kerk in Dordrecht. De kerkmusicus zal alsdan verzocht worden de totstandkoming van een Grote Kerk ordinarium te organiseren.

Overige vocale muziek door de cantorij

Voor wat betreft de motetten, liedzettingen en andere koorwerken die in de dienst klinken wordt gestreefd aan te sluiten bij de kleur van het kerkelijk jaar en de lezingen van de zondag, om zo het karakter van de dienst en de eenheid tussen gesproken en gezongen Woord tot uitdrukking te brengen. De koormuziek wordt gezocht uit de rijke, breed-kerkelijke traditie van alle eeuwen, van het Gregoriaans tot aan de 21^e eeuw. Aan de kerkmusicus en cantrix mag gevraagd worden op bepaalde teksten liederen en composities te schrijven bij speciale zondagen en/of gelegenheden voor gemeente en cantorij.

Het gebruik van vreemde talen wordt niet als een belemmering gezien, mits de vertaling op de orde van dienst vermeld wordt. Vele kerkmuzikale composities uit het erfgoed der eeuwen zijn in andere landen ontstaan en derhalve niet-Nederlands talig. Het zou een grote kerkmuzikale verarming zijn indien deze kerkmuziek niet in de Grote Kerk tot klinken zou worden gebracht.

Instrumentale muziek in de liturgie

Instrumentale muziek in de liturgie kan een handeling begeleiden (zoals muziek tijdens de viering van de Maaltijd) of kan de gedachten richten (zoals de inleidende muziek voor het begin van de dienst) of kan een reflecterend karakter hebben (zoals de muziek aansluitend aan de verkondiging). Uitgangspunt hierbij is dat ook alle instrumentale muziek met zorg gekozen wordt, met een duidelijke referentie naar de plaats in de liturgie of de kleur van de zondag.

Ruimte en aandacht voor stilte naast muziek

Naast zingen en musiceren is omgang met stilte een wezenlijk element van de viering. In de Nederlandse kerken is de gewoonte ontstaan om lege momenten in de dienst, maar ook vóór de dienst, te vullen met muziek. Laten we ruimte geven aan de stilte en zorgvuldig omgaan met de momenten waarop muziek is gewenst.

Eredienst en liturgie, de voorbereiding, de evaluatie

De voorbereiding van de diensten waarin geen cantorij functioneert, vindt plaats in overleg tussen voorganger en kerkmusicus. De voorbereiding van de diensten waarin een cantorij of koor functioneert, vindt plaats in overleg tussen voorganger, cantrix, dirigent en kerkmusicus.

Naast de voorbereiding is ook een periodieke evaluatie van diensten op basis van hierboven geformuleerde uitgangspunten een wezenlijk aspect van kwaliteitszorg.

De Grote Kerk te Dordrecht als voorbeeld en bron van inspiratie

Kerkmuziek moet je leren: deze specifieke muziek leren kennen is een voortdurend proces. Daarnaast is het kerklied en de kerkmuziek ook iets wat zich steeds vernieuwt. Het kerklied én de kerkmuziek is niet alleen iets van vroeger, maar zeker ook iets van nu. Het is daarom belangrijk om regelmatig op thema-avonden (zangavonden) aandacht te besteden aan het samen zingen, aan de vorming van de gemeenteleden wat dat betreft en aan de verschillende aspecten van de kerkmuziek, bij voorkeur geplaatst in een groter perspectief (wereldkerk, in de geschiedenis, sociaal-cultureel en kunsthistorisch).

De Grote Kerk in Dordrecht is een uniek bouwwerk, een landelijk en internationaal monument van grote allure en uitstraling. Naast de adem der historie van vele eeuwen draagt de kerk het karakter van het unieke eigentijdse, van het 'hier en nu'. Werken als ambtsdrager, als kerkmusicus in dit gebouw brengt dan ook een grote verantwoordelijkheid met zich mee. Naast aandacht voor het eigentijdse vraagt dit ook een historisch besef, voor de traditie der eeuwen.

Daarom is wenselijk dat in aanvulling op activiteiten gericht op de eigen gemeente, de Grote Kerk zich regionaal en wellicht ook landelijk gaat profileren met kerkmuzikale en vernieuwende activiteiten. Het al bestaande samenwerkingsverband met andere Citykerken werkt inspirerend en onderstreept het belang hiervan. Het is de ambitie dit verder gestalte te geven.

Met het oog op de regio valt te denken aan kerkmuziekmiddagen waarop kerkmuziek-repertoire en gemeenteliederen (voor een bepaalde periode, voor een bepaalde gelegenheid) gezongen en gespeeld worden, dat er contact is met cantores en organisten uit de omgeving, waarbij de Grote Kerk zich ook op kerkmuzikaal terrein laat zien als een bron van inspiratie. Een werkplan voor bovenstaande is belangrijk en geeft structuur aan het geheel. Landelijk kan worden gedacht aan actieve participatie in kerkmuziekdagen en in het landelijk ter beschikking stellen van liturgisch en kerkmuzikaal materiaal, wat binnen de muren van de Grote Kerk is ontstaan.

HOOFDSTUK III

Vormen van Eredienst

Pluriformiteit in erediensten

We kennen soorten diensten voor de zondagmorgen en de zondagavond, evenals gelegenheidsdiensten. Elke soort stelt eigen kerkmuzikale eisen en heeft ook eigen kerkmuzikale mogelijkheden. Naast deze variatie in liturgische samenkomsten is er de diversiteit die mensen te zien geven. We hebben mensen in soorten, al naar hun spirituele dwarslaag of persoonlijke omstandigheden. Soorten diensten en soorten mensen vallen niet samen. Kernvraag is steeds: hoe doen we recht aan diversiteit, in diensten en wat betreft mensen?

De huidige praktijk

De onder 3.1 geschetste veelkleurigheid vraagt om ruimte voor een pluriformiteit aan ochtend- en avondvieringen, naast de reguliere hoofddienst op zondagmorgen. Bijzondere vieringen kunnen ook op de zondagochtend plaats vinden in eigen liturgische context. De Grote Kerkgemeente kent o.a. op dit moment ondermeer de volgende vieringen:

- Doopvieringen
- Diensten van Schrift en Tafel
- Diensten met bevestiging en/of afscheid van ambtsdragers
- Eeuwigheidszondag
- Oogstdankdienst
- Vespers
- Cantatediensten
- Paaswake
- Startzondag
- Kerstnachtdienst

Tot andere vormen van viering behoren ook

- Huwelijksviering
- Andere levensverbintenissen
- Uitvaart

Vaststelling bijzondere diensten

Tijd, plaats, aantal en de orde van dienst, te volgen in de bijzondere vieringen wordt vastgesteld door de kerkenraad, dit met in achtname van de bijzondere verantwoordelijkheid van de predikant voor de bediening van Woord en Sacrament en van

de kerkmusicus voor de verantwoorde invulling en realisering van de kerkmuziek in de diensten.

Liturgisch uitgangspunt

In de bijzondere diensten wordt, met in achtneming van het eigen karakter, in principe niet afgeweken van de uitgangspunten voor de liturgie en de invulling van de kerkmuziek zoals geformuleerd in dit Beleidsplan. Bij trouwdiensten en gedachtenisdiensten echter, is er ruimte voor inbreng in de liturgie door de betrokkenen, voor hun wensen voor liederen en muzikale bijdragen. Het kerkmuzikale aspect is hierbij dienend ten opzichte van het pastorale aspect.

HOOFDSTUK IV

Muziek en kinderen in de eredienst

De kindercantorij

Projectmatig wordt door een groep kinderen medewerking verleend aan de erediensten. Deze 'kindercantorij' staat onder leiding van de cantrix.

Het begin

Het repertoire van de kindercantorij zal in nauw overleg met de cantrix, kerkmusicus, predikant en de leiding van de kindernevendienst worden vastgesteld. Het repertoire dient de taal van de kinderen te spreken, maar het moet ook plaatsbaar zijn binnen de eerder besproken liturgische context en zo nodig bij landelijke projecten in bijvoorbeeld de advent of de veertigdagentijd.

Het kinderlied in de eredienst

Als nieuw en terugkerend onderdeel van de dienst in de Grote Kerk mag ook het kinderlied hier genoemd worden: een lied speciaal voor de kinderen en gezongen door de kinderen voordat ze naar hun eigen ruimte gaan om de kindernevendienst te vieren. Een kinderlied dat aansluit bij de lezingen van de zondag of bij het lopende project.

Het is daarbij van belang dat er goed contact blijft tussen degenen die dit lied uitkiezen en de predikant, cantrix en kerkmusicus zodat zowel de theologische strekking als de zingbaarheid van het lied (mede) beoordeeld kan worden.

HOOFDSTUK V

Voorzieningen ten behoeve van de kerkmuziek

De Grote Kerk beschikt over drie instrumenten: het monumentale Kamorgel in het middenschip, het Bachorgel in het Mariakoor en het kabinetorgel in het Hoogkoor. Voor de begeleiding van de gemeentezang is het kabinetorgel niet geschikt. Wel kan dit instrument ingezet worden om de diensten in het Hoogkoor muzikaal te verrijken.

Aandachtspunten zijn daarnaast:

- zorgvuldig beheer en deskundig onderhoud/stemmen van deze instrumenten
- scholing van de zangers van de diverse cantorijen door een professionele zangpedagoog (m/v)
- scholing van de leidinggevendenden aan de kerkmuziek (zoals dat voor predikanten zo gebruikelijk is)
- aanschaf van voldoende Nieuwe Liedboeken 2013 ten behoeve van de gemeente en begeleidingbundels voor organisten
- zo mogelijk financiële ruimte creëren voor het inzetten van vocalisten en/of instrumentalisten 'van buiten af', bijvoorbeeld een vocale solist(e) bij de cantorij, koperblazers of enkele strijkers
- een exemplarische 'orde van dienst', met een consistente lay-out en duidelijke notenvoorbeelden voor de gemeente, daar waar nodig. Ook kan een beknopte orde van dienst functioneel zijn, met uitsluitend vermelding van kerkmuzikale bijdragen die niet in het liedboek zijn opgenomen